

Καταλαλιά και κατάκριση (Κωνσταντίνος Αθ. Οικονόμου, δάσκαλος - συγγραφέας)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 24 Ιανουαρίου, 2022

ΤΑ “ΦΙΛΤΡΑ” ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΗ: Κάποτε, ενώ ο Σωκράτης βάδιζε στην Αγορά, κάποιος γνωστός, του άνακοίνωσε ότι έχει να του πει κάτι σημαντικό για κάποιον μαθητή του. Ο Σωκράτης του ζήτησε, να κάνουν πρώτα το τεστ της “τριπλής διύλισης”. “Τριπλή διύλιση;” ρώτησε άπορώντας εκείνος. “Ναί, πριν πεις τί άκουσες γι’ αυτόν, θά ήθελα να φιλτράρουμε αυτό που θά μου πεις. Το πρώτο, λοιπόν, φίλτρο είναι της **αλήθειας**. Είσαι σίγουρος ότι αυτό που πρόκειται να μου πεις είναι αλήθεια;” “Όχι ακριβώς, άπλά το άκουσα καί...”, ψέλλισε ο συνομιλητής του. Κι ο Σωκράτης συνέχισε: “Μάλιστα. Άρα δεν έχεις ιδέα αν αυτό που θά μου πεις είναι αλήθεια ή ψέματα. Άς δοκιμάσουμε το δεύτερο φίλτρο, αυτό της **καλοσύνης**. Αυτό που πρόκειται να πεις για τον μαθητή μου είναι κάτι καλό;” “Καλό; Όχι· το αντίθετο μάλλον”, άπάντησε θορυβημένος εκείνος. “Άρα”, είπε ο Σωκράτης, “θέλεις να πεις κάτι κακό γι’ αυτόν, αν και δεν είσαι καθόλου σίγουρος ότι είναι αλήθεια.” Ο γνωστός του έσκυψε το κεφάλι από άμηχανία. “Παρόλα αυτά”, προσέθεσε ο μεγάλος φιλόσοφος, “μπορείς ακόμα να περάσεις τη δοκιμασία, γιατί ύπάρχει και το τρίτο φίλτρο, της **χρησιμότητας**. Είναι αυτό που θέλεις να μου πεις γι’ αυτόν κάτι που μπορεί να μου φανεί χρήσιμο (ώφέλιμο);” “Όχι· δεν νομίζω”, άπάντησε ο “πληροφοριοδότης”. “Άρα, λοιπόν, αφού αυτό που θά μου πεις δεν είναι ούτε αλήθεια ούτε καλό ούτε ώφέλιμο, γιατί θά πρέπει να το άκούσω;”, κατέληξε ο Σωκράτης. Κι εκείνος έφυγε ντροπιασμένος, παίρνοντας ένα καλό μάθημα.

ΤΟ ΠΑΡΑΛΟΓΟ “ΥΛΙΚΟ” ΤΟΥ ΠΑΘΟΥΣ: Μὲ τὴν **κακολογία** συκοφαντοῦμε **ἀνθρώπους**, τοὺς διασύρουμε ἐξευτελίζοντάς τους, ἔχοντας δηλητήριο μίσους καὶ ζηλοφθονίας, χωρὶς νὰ ὑπολογίζουμε ὅτι αὐτὸ μειώνει τὴν ὑπόληψη κάποιων ἀνθρώπων. Μὲ τὴν **καταλαλιά** φανερώνει κανεὶς ἐλαττώματα τοῦ ἀδελφοῦ του. Μὲ τὴν **κατάκριση** καταδικάζει τὰ φανερά.

Δὲν ὑπάρχει ποτὲ καταλαλιά, πού νὰ γίνεται ἀπὸ εὐθύτητα καρδίας. Τὸ πάθος τῆς φιλοκατηγορίας εἶναι ἀφύσικο ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Ψυχολογίας, γιατί στρέφεται κατὰ ἄλλου χωρὶς προσδοκία κέρδους γιὰ τὸν φιλοκατήγορο, καὶ τὸ μόνο πού ἐπιτυγχάνει εἶναι ἡ “μείωση” αὐτοῦ πού κατηγορεῖ, σὲ ἀντίθεση μὲ ἄλλες πράξεις, π.χ. τὴν κλοπὴ, ὅπου ὁ διαπράττων στερεῖ κάτι ἀπὸ κάποιον, ἀλλὰ τὸ κερδίζει ὁ ἴδιος. **Μὲ τὴν καταλαλιά-κακότητες κουτσομπολιὸ ἔχει δαιμονικὸ κέρδος παρὰ ἀνθρώπινο: τὴν ἐξουδένωση τοῦ πλησίον.**

ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΟΥ ΠΑΘΟΥΣ: Κατὰ ἕναν ἄλλο ὀρισμὸ ἡ **καταλαλιά, ἡ κατάκριση καὶ ἡ ἐξουδένωση εἶναι τρία στάδια τῆς ἴδιας κακότητος.** Ἔτσι: **Καταλαλιά** εἶναι ἡ διάδοση μὲ λόγια ἀμαρτιῶν καὶ σφαλμάτων τοῦ πλησίον. Με τὴ διάδοση αὐτή, κάποιος «καταλαλεῖ», μιλάει ἐμπαθῶς, ἐναντίον κάποιου, σχετικὰ μὲ ὑπαρκτὸ ἢ ἀνύπαρκτο – καὶ τότε πρόκειται γιὰ συκοφαντία – ἀμάρτημά του. **Κατάκριση** εἶναι ἡ κατηγορία κατὰ τοῦ ἴδιου ἀνθρώπου, λέγοντας ὅτι αὐτὸς εἶναι ψεύτης, ὀργίλος, κλέφτης, κατακρίνοντας τὴ διάθεση τῆς ψυχῆς του, βγάζοντας γενικὰ συμπεράσματα. Καὶ αὐτὸ εἶναι πολὺ κακό. Γιατί **εἶναι ἄλλο νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι κάποιος ὀργίστηκε καὶ ἄλλο νὰ πεῖ ὅτι κάποιος εἶναι ὀργίλος βγάζοντας γενικὸ συμπέρασμα.** Ὁ Κύριος λέει γιὰ τοὺς κατακρίνοντες: «*ὑποκριτὰ, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου.*» (Λουκ. ζ´ 42). Βαρύτερο παράπτωμα ἀπὸ τὴν κατάκριση εἶναι **ἡ ἐξουδένωση**, ὅταν, ὄχι μόνον κατακρίνει κανεὶς κάποιον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκμηδενίζει, ἀποστρεφόμενος αὐτὸν σὰν κάτι ἀηδιαστικὸ.

Η ΑΝΩΘΕΝ ΣΟΦΙΑ: Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη διαβάζουμε: «*Τὸν καταλαλοῦντα λάθρα τὸν πλησίον αὐτοῦ, τοῦτον ἐξεδίωκον*» (Ψλμ. ρ´ 5). Ἡ Καινὴ Διαθήκη λέει: «*ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις*», ἐνῶ ἄλλοῦ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος τονίζει: «*ἐν ᾧ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε*» (Ματθ. ζ´ 2). Ὁ ἅγ. **Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς** προσθέτει: «*Δὲν εἶναι, ἀλήθεια, ν’ ἀπορεῖ ὁ ἄνθρωπος ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἀφαιροῦν τὸ δικαίωμα τοῦ Υἱοῦ νὰ κρίνει καί, σὰν ἀναμάρτητοι, κρίνουν οἱ ἴδιοι καταδικάζοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον;*» Ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς **Κλίμακος**, τονίζει πῶς γιὰ ὅσα ἀμαρτήματα κατηγορήσαμε τὸν πλησίον θὰ πέσουμε καὶ ἐμεῖς στὰ ἴδια. Ἀκόμη γράφει: **Γιὰ τὴν προέλευσή της: “Καταλαλιά, ἀποκύημα μίσους. Λεπτὴ νόσος, κεκρυμμένη καὶ λανθάνουσα βδέλλα, ἀγάπης ἐκδαπανῶσα καὶ ἐξαφανίζουσα αἷμα· ἀγάπης ὑπόκρισις· καρδίας ρύπου καὶ βάρους πρόξενος· ἀφανισμὸς ἀγνείας.”** Ὁ Ἰωάννης πιστεύει ὅτι ἡ κατάκριση: «*εἶναι ἀναιδὴς ἀρπαγὴ τοῦ δικαίωματος τοῦ Θεοῦ, καὶ ὄλεθρος τῆς ψυχῆς αὐτοῦ πού κατακρίνει*», δίνοντας στὸ πάθος προέλευση φαρισαϊκῆ. Γιὰ τὴν ὠφέλεια τῆς ἀποφυγῆς τῆς κατάκρισης διηγεῖται τὸ **Γεροντικὸ:**

“Ένας μοναχός σ’ ένα Κοινόβιο, άμελής στα πνευματικά, έπεσε βαριά άρρωστος. Κι ένῶ βρισκόταν στην έπιθανάτια κλίνη, έχαιρε. Στους συμμοναστές του, που άπορούσαν για την παρρησία του, διευκρίνισε: “Ήμουν πάντα άμελής στα πνευματικά, όμως **ένα πράγμα τήρησα με άκρίβεια: Δέν κατέκρινα ποτέ μου άνθρωπο.** Γι’ αυτό σκοπεύω νά πῶ στο Δεσπότη Χριστό, όταν παρουσιαστῶ: **«Σύ, Κύριε, είπες, μη κρίνετε, ίνα μη κριθήτε»**, κι έλπίζω ότι δέν θα με κρίνει αύστηρά”. Κι ό ήγούμενος του άπάντησε με θαυμασμό: “Πήγαινε είρηνικά στα αιώνιο ταξίδι σου, άδελφέ. Έσύ κατόρθωσες, χωρίς κόπο νά σωθείς”. Άλλου διαβάζουμε για έναν γέροντα που κρίνοντας για κάποιον σφάλμα έναν άδελφό του είχε πεί: “πολύ άσχημα έκανε”. Όταν αυτός ό άδελφός πέθανε, Άγγελος Κυρίου πήγε στο γέροντα κρατώντας την ψυχή εκείνου λεγοντας: “Αυτός που κατέκρινες, πέθανε. Ποῦ όρίζεις νά τον κατατάξω;” “Ήμαρτον”, έφώναξε ένδακρυς ό Γέροντας. Καί έκτοτε παρακαλοῦσε καθημερινά τον Θεό νά του συγχωρήσει εκείνη την άμαρτία, ένῶ δέν τόλμησε μέχρι τέλους τής ζωής του νά κατακρίνει άνθρωπο.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ: Ή κακολογία έδρεύει στην ύποκριτική άγάπη. Έτσι κρίνουμε κάποιον, δῆθεν, για νά τον διορθώσουμε. Όμως με την κατάκριση γινόμαστε έμπαθείς, ένῶ τὸ μόνο που μᾶς ενδιαφέρει είναι νά κοροϊδεύουμε τον πλησίον μας χαιρέκακα, είσερχόμενοι έτσι στο “τέναγος” του παραλόγου πάθους τής καταλαλιᾶς. Ή καταλαλιά και ή κατάκριση αντιμετωπίζονται με την άγάπη και τῆ συμπόνοια πρὸς τον πλησίον διότι “ή άγάπη σκεπάζει πλήθος άμαρτιῶν” (Α΄ Πέτρ. δ΄ 8.). Ο φιλοκατήγορος δέν σταματᾶ στη ζημιὰ που κάνει στον έαυτό του, αλλά περνᾶ τις κακολογίες και σε άλλους “ένημερώνοντάς” τους για “γεγονότα” ή ύποψίες, βάζοντας στην καρδιά τῶν άκροατῶν άμαρτίες. Αν όμως ό έμπαθής άνθρωπος είχε άγάπη, ή ίδια ή άγάπη θα σκέπαζε κάθε σφάλμα. Ο πατήρ Παΐσιος τόνιζε: “Όταν δέν έχεις άγάπη, δέν βλέπεις με επείκεια τὰ λάθη τῶν άλλων, όποτε τους ταπεινώνεις μέσα σου και τους κατακρίνεις.” Άρα ή λύση είναι μόνο ή άγάπη. Λέει πάλι ό άγιος τῶν καιρῶν μας: “Μην κρίνετε κανέναν. Ο πονηρός παρακινεῖ τους ανθρώπους νά κάνουν άταξίες, και βάζει λογισμούς σε άλλους, για νά κρίνουν και νά κατακρίνουν, και έτσι νικάει και τους μέν και τους δέ. Και αυτοὶ μέν που νικιοῦνται και κάνουν άταξίες, αισθάνονται μετᾶ ένοχή και μετανοοῦν, ένῶ οὶ άλλοι που κατακρίνουν δικαιώνουν τον έαυτό τους, ύπερηφανεύονται και καταλήγουν στην ίδια πτώση με τον πονηρό, την ύπερηφάνεια.”

ΑΥΤΟΜΕΜΨΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΗ: Οὶ άγιοι πῶς άγίασαν; Είχαν στραφεῖ στον έαυτό τους και **έβλεπαν μόνον τὰ δικά τους πάθη**. Με άυτοκριτική και άυτομεμψία, καθάρισαν τους ψυχικούς όφθαλμούς και έφτασαν νά βλέπουν καθαρά και βαθιά. Έβλεπαν τον έαυτό τους κάτω άπ’ όλους τους ανθρώπους θεωρώντας τους καλύτερους άπο τον έαυτό τους. Είχαν άποκτήσει διάκριση, ώστε νά δίνουν στους άλλους έλαφρυντικά δικαιολογώντας τους. Οὶ Πατέρες λένε πῶς πρέπει, **μιμούμενοι τους άγίους, νά βλέπουμε με πόνο αυτόν που σφάλλει.** Άς

**σκεφτόμαστε τὸ παρελθὸν τοῦ ἀνθρώπου, τὶς εὐκαιρίες ποὺ τοῦ δόθηκαν
νὰ καλλιεργήσῃ τὸν ἑαυτό του καὶ τὶς ἀναξιοποίητες εὐκαιρίες ποὺ
εἴχαμε ἐμεῖς. Αὐτὸ θὰ μᾶς φέρει σὲ κατάλυξη καὶ θὰ ταπεινωθοῦμε βλέποντας
πὼς δὲν ἀνταποκριθήκαμε, στὶς δωρεὰς ποὺ μᾶς δόθηκαν. Τότε, κατὰ τοὺς
Πατέρες, θὰ νοιώσουμε μόνο ἀγάπη καὶ πόνο γιὰ τὸν ἀδελφὸ ποὺ δὲν εἶχε τὶς δικές
μας εὐκαιρίες καὶ θὰ προσευχηθοῦμε γι' αὐτόν.**

(Πηγή: christianvivliografia.wordpress.com)